

Sygn. akt: I C 400/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lutego 2018 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Ewa Oknińska
Protokolant:	sekr. sądowy Justyna Niebrzydowska

po rozpoznaniu w dniu 28 lutego 2018 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa małoletniego J. L. (1) reprezentowanego przez przedstawiciela ustawowego P. L.

przeciwko K. C.

o zapłatę

I zasądza od pozwanej K. C. na rzecz powoda J. L. (1) kwotę 104.122,22 (sto cztery tysiące sto dwadzieścia dwa 22/100) zł ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 25 listopada 2016 r. do dnia 28 lutego 2018 r.

II rozkłada zasądzone w pkt I świadczenie na 2 równe raty:

- pierwsza rata płatna w terminie 1 miesiąca od dnia uprawomocnienia się wyroku,

- druga rata płatna w terminie 9 miesięcy od dnia uprawomocnienia się wyroku,

z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w płatności którejkolwiek z rat,

III oddala powództwo w pozostałym zakresie,

IV zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 5.984,26 (pięć tysięcy dziewięćset osiemdziesiąt cztery 26/100) zł tytułem kosztów procesu,

V nakazuje ściągnąć od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Okręgowy w Olsztynie kwotę 6.575,67 zł tytułem kosztów sądowych (wydatków na wynagrodzenie biegłego), w pozostałym zakresie nie obciąża powoda kosztami sądowymi,

VI nakazuje ściągnąć od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Okręgowy w Olsztynie kwotę 7.571,28 zł tytułem kosztów sądowych.

SSO Ewa Oknińska

Sygn. akt I C 400/16

UZASADNIENIE

Powód małoletni J. L. (1) reprezentowany przez przedstawiciela ustawowego P. L. domagał się zasądzenia od pozwanej K. C. kwoty 390.666,67 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazał, że w dniu 18 stycznia 2015 r. w G. zmarła D. L., która ostatnio zamieszkiwała w W.. Postanowieniem z dnia 1 lipca 2015 r. (...) stwierdził, że spadek po D. L., na podstawie testamentu nabyła pozwana. W treści testamentu spadkodawczyni wydziedziczyła swojego męża J. L. (2) i syna P. L.. Powód jest uprawniony do zachowku po spadkodawczyni na podstawie art. 1011 k.c. Udział spadkowy od którego należy liczyć wysokość zachowku należnego powodowi wynosi 1/3. W skład masy spadkowej wchodzi udziały w wysokości 1/2 w prawie własności:

- nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w W., przy ul. (...), dla której (...) prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...),
- nieruchomości stanowiącej działki gruntu nr (...), położonej w W., przy ul. (...), dla której (...) prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...),
- nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w W., przy ul. (...), dla której (...) prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...).

Powód wskazał, że działka gruntu nr (...) jest zabudowana budynkiem murowanym, parterowym z poddaszem użytkowym, częściowo podpiwniczonym, z dachem stromym dwuspadkowym o powierzchni użytkowej 631,47 m². Wymieniona działka wraz z pozostałymi działkami stanowiła kompleks nieruchomości, na których spadkodawczyni prowadziła działalność gospodarczą. Pozwana w listopadzie 2015 r. dokonała podziału działki gruntu nr (...) na działki gruntu nr (...).

Dodatkowo powód podniósł, że w dniu 08 grudnia 2014 r. spadkodawczyni zawarła z pozwaną umowę darowizny, na mocy której pozwana nabyła:

- udział wynoszący 1/4 w prawie własności nieruchomości, stanowiącej lokal mieszkalny nr (...), położony w miejscowości P. (...) wraz z udziałem wnoszącym (...) części w nieruchomości wspólnej, objętej księgą wieczystą Kw Nr (...) o wartości 15.000 zł,
- udział wynoszący 1/4 w prawie własności nieruchomości, stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w miejscowości W., dla której (...) prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...) o wartości 1.000 zł.

W ocenie powoda wartość nieruchomości, położonych w W., przy ul. (...), należy oszacować na kwotę 3.484.000 zł. Wartość przysługującego spadkodawczyni udziału w prawie własności nieruchomości wynosi 1.742.000 zł. Po doliczeniu do spadku darowizny, podstawę wyliczenia należnego zachowku powinna stanowić kwota 1.758.000 zł. Wartość udziału spadkowego, jaki przypadłby powodowi w przypadku dziedziczenia ustawowego wynosi 1/3 tj. 586.000 zł. Powodowi przysługuje zachówek w wysokości 2/3 udziału ustawowego (k. 3-11).

Pozwana K. C. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powódki na jej rzecz kosztów procesu.

W uzasadnieniu wskazała, że nie podważa uprawnień powoda do dochodzenia zachowku, jednakże zakwestionowała wysokość dochodzonej z tego tytułu kwoty. Podniosła zarzut nieudowodnienia wysokości roszczenia. W jej ocenie niezbędnym dla prawidłowego określenia wartości nieruchomości było powołanie dowodu z opinii biegłego z zakresu wyceny nieruchomości, czego powód w pozwie nie uczynił. Powyższe zaniechanie dowodowe czyni trafnym zarzut nieudowodnienia roszczenia, co uzasadnia oddalenie powództwa (k. 195-197)

Sąd ustalił, co następuje.

Spadkodawczyni D. L., zmarła w dniu 18 stycznia 2015 r. w G., ostatnio zamieszkiwała w W.. W chwili śmierci była zamężna z J. L. (2). Spadkodawczyni miała troje dzieci: J. K., K. C. i P. L.. J. K. zmarła w dniu 2 października 2003 r., miała jednego syna A. K.. Powód J. L. (1) jest synem P. L..

D. L. w dniu 02 grudnia 2013 r. sporządziła testament, w którym do spadku powołała swoją córkę K. C.. Spadkodawczyni oświadczyła, że wydziedzicza swojego małżonka J. L. (2) z tej przyczyny, że pomimo wspólnego zamieszkiwania od wielu lat – od około 2000 r. uporczywie nie dopełniał względem niej obowiązków rodzinnych, wbrew jej woli postępował uporczywie w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego – często doprowadzał do kłótni, podczas których wyzwał ją, popychał, kilkukrotnie ją pobił, był złośliwy wobec niej, co testator odczuwał jako psychiczne znęcanie się. Ponadto spadkodawczyni oświadczyła, że wydziedzicza P. L. z tej przyczyny, że pomimo wspólnego zamieszkiwania, od kilku lat, a zwłaszcza od roku 2011 uporczywie nie dopełniał względem testatora obowiązków rodzinnych oraz wbrew jej woli postępował uporczywie w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego – często doprowadzał do kłótni, podczas których wyzywał ją, kilkukrotnie szarpał i popychał, wszczynął awantury w celu uzyskania od niej wartościowych przedmiotów, nie pomagał w codziennych sprawach typu przywiezienie zakupów, co dla testatora było trudne samodzielnie do wykonania.

Postanowieniem z dnia 1 lipca 2015 r. (...) stwierdził, że spadek po D. L. na podstawie testamentu notarialnego z dnia 02 grudnia 2013 r. nabyła córka spadkodawczyni K. C..

(dowód: skrócony odpis aktu zgonu D. L. – k. 18, testament – k. 15, odpis skrócony aktu urodzenia J. L. (1) – k. 17, zapewnienie spadkowe – k. 31 akt sprawy (...), postanowienie (...) z dnia 1 lipca 2015 r. – k. 32 akt sprawy (...)).

Do dnia 30 września 2014 r. spadkodawczyni prowadziła działalność gospodarczą pod nazwą Pensjonat (...) D. L., przy ul. (...) w W..

(dowód: wydruk z (...) k. 19)

W dniu 08 grudnia 2014 r. spadkodawczyni zawarła z pozwaną umowę dożywocia oraz umowę darowizny. Na podstawie powyższej umowy spadkodawczyni przeniosła na rzecz pozwanej udział wynoszący $\frac{1}{4}$ w prawie własności lokalu mieszkalnego nr (...), położonego w miejscowości P. (...), dla której (...) prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...) wraz z udziałem wnoszącym (...) części w nieruchomości wspólnej, objęty księgą wieczystą Kw Nr (...) o wartości 15.000 zł. Pozwana w zamian za to, zobowiązała się zapewnić matce dożywcotnie utrzymanie, polegające na przyjęciu jej jako domownika i zapewnienia jej odpowiedniej pomocy przy codziennych czynnościach stosownie do potrzeb, wynikających z jej stanu zdrowia i wiek, pielęgnowaniu w chorobie oraz sprawieniu pogrzebu odpowiadającemu miejscowym zwyczajom. Ponadto D. L. darowała pozwanej udział wynoszący $\frac{1}{4}$ w prawie własności nieruchomości, stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w miejscowości P., dla której (...), prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...) o wartości 1.000 zł,

(dowód: akt notarialny z dnia 8 grudnia 2014 r., Rep. (...) – k. 20 – 26, wydruk księgi wieczystej (...) – k. 36-47, wydruk księgi wieczystej (...) – k. 48- 67)

W skład spadku po spadkodawczyni wchodzi udział wynoszący $\frac{1}{2}$ części w nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr (...), o powierzchni 1,7079 ha, położonej w W., przy ul. (...), dla której (...) prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...). Nieruchomość zabudowana jest budynkiem mieszkalnym o powierzchni użytkowej 631,47 m² oraz budynkami gospodarczymi. Wartość rynkowa nieruchomości według stanu na dzień otwarcia spadku wynosi 560.000 zł.

Po otwarciu spadku dokonano podziału działki gruntu nr (...) na działki gruntu nr (...) (pозwana poniosła wydatki z tytułu wynagrodzenia geodety w kwocie 1.900 zł).

Pozwana w 2016 r. darowała swojemu synowi K. S. przysługujący jej udział w działkach gruntu nr (...). Niezabudowane działki gruntu nr (...) zostały odłączone z dotychczasowej księgi wieczystej i została założona dla nich księga wieczysta Kw Nr (...).

Wartość rynkowa nieruchomości z uwzględnieniem podziału działki gruntu (...) wynosi 528.000 zł (w tym wartości rynkowa działki gruntu (...) wynosi 361.500 zł, wartość rynkowa działki gruntu nr (...) wynosi 65.500 zł, działki gruntu nr (...) wynosi 101.000 zł)

(dowód: wydruk księgi wieczystej (...) – k. 216- 233, przesłuchanie stron – k. 278- 279, przesłuchanie pozwanej – k. 279, opinia biegłego W. F. – k. 295- 434, opinie uzupełniające biegłego – k. 484-491, k. 562-566, k. 653 – k. 668, rachunek – k. 635,)

W skład spadku po D. L. wchodził: udział wynoszący 1/2 części w niezabudowanej nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr (...) o powierzchni 6,8452 ha, położonej w G., przy ul. (...) dla której (...) prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...).

Wartość rynkowa powyższej nieruchomości z uwzględnieniem zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy W. uchwały (...) Rady Miejskiej w W. z dnia 27 stycznia 2016 r.) wynosi 328.600 zł.

Po śmierci spadkodawczyni, w 2015 r. dokonano podziału działki gruntu nr (...) na działki gruntu nr (...) (pозwana poniosła wydatki z tytułu wynagrodzenia geodety w kwocie 2.600 zł). Podział działki został ujawniony w księdze wieczystej. Wartość nieruchomości z uwzględnieniem podziału fizycznej działki wynosi 329.300 zł.

Pozwana wystawiła na sprzedaż powyższą nieruchomość za cenę 480.000 zł, następnie 450.000 zł.

(dowód: wydruk księgi wieczystej Kw Nr (...) – k. 233-246, przesłuchanie stron – k. 278- 279, wydruki informacji dotyczących sprzedaży nieruchomości zamieszczonych na stronie internetowej (...) Sp. zo.o. S. &P. – k. 250 268, opinia biegłego W. F. – k. 295- 434, opinie uzupełniające biegłego – k. 484-491, k. 562-566, 653-658, rachunek – k. 635)

W skład spadku wchodzi udział wynoszący 1/2 części w niezabudowanej nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w G. przy ul. (...), dla której (...) prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...). Wartość rynkowa nieruchomości wynosi 16.500 zł. Nieruchomość nie ma zapewnionego dostępu do drogi publicznej.

(dowód: wydruk księgi wieczystej (...) – k. 68 – k. 75, opinia biegłego – k. 295-434, opinia uzupełniająca biegłego – k. 653-658)

Działki gruntu nr (...) tworzyły całość techniczno – użytkową. (...), wchodzące w skład spadku nie są objęte miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Według stanu na dzień 18 stycznia 2015 r. teren objęty był studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy W. uchwalonym przez Radę Miejską w W. uchwałą nr XV/109/99 z dnia 27 września 1999 r. Zgodnie z w/w studium działki gruntu nr (...), położone były w strefie I „miejskiej” obejmującej tereny istniejącego i przyszłego zagospodarowania w obrębie miasta W. w obszarze IE – obejmującym tereny zieleni otwartej z istniejącym zainwestowaniem. Działki oznaczone są na rysunku studium jako tereny użytków rolniczych pozostałych klas oraz tereny użytków zielonych. Przez działki przebiega komunikacja międzynarodowa (alternatywna), a także projektowane jest obejście w ciągu drogi krajowej (część działki (...)). W granicach obszaru IE i wydzielonych w jego obrębie terenów oznaczonych odpowiednimi symbolami na rysunku studium w celu utworzenia warunków porządkowania, ochrony środowiska przyrodniczego oraz prowadzenia racjonalnej gospodarki rolnej określa się następujące zasady zagospodarowania: wykluczenie zabudowy zagrodowej na terenach w obrębie kwartału I-37, adaptacja istniejących zespołów osadniczych zabudowy mieszkalnej zagrodowej i jednorodzinnej w obrębie kwartału I- 38, adaptacją istniejących zespołów osadniczych zabudowy mieszkaniowej

zagrodowej i jednorodzinnej w obrębie kwartału I – 39 oraz zabezpieczenie terenów pod przewidywane obejście centrum miasta w ciągu drogi krajowej.

(dowód: opinia biegłego W. F. – k. 295- 434, opinia uzupełniająca – k. 484-491)

W zmianie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy W. (uchwalonej uchwałą nr (...) przez Radę Miejską w W. z dnia 27 stycznia 2016 r.) działki gruntu, położone są w I strefie miejskiej, obejmującej tereny istniejącego i przyszłego zagospodarowania w obrębie miasta W., w obszarze I B – obejmującym część wschodnią miasta o dominującej funkcji mieszkaniowej z występowaniem terenów zamkniętych. Działki położone są w obszarze zwartej zabudowy miast i wsi, oznaczone na rysunku studium jako tereny zieleni oraz tereny wielofunkcyjne o niskiej intensywności. W granicach obszaru I B określa się zasady i kierunki zagospodarowania m.in.: adaptację istniejącej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i wielorodzinnej oraz umożliwienie wykorzystania wolnych terenów pod zabudowę mieszkaniową i usług powiązanych z zabudową mieszkaniową, przeznaczenie terenów pod nową zabudowę jednorodzinną i usług powiązanych z zabudową mieszkaniową, przeznaczenie terenów pod nową zabudowę jednorodzinną, wielorodzinną i usług publicznych oraz kształtowanie centrum usług osiedlowych w obrębie tych terenów, utrzymanie i kształtowanie istniejącej zieleni parkowej, rozbudowa głównego układu komunikacyjnego. Zgodnie ze wskazaniem studium i kierunku zagospodarowania przestrzennego działka gruntu nr (...) (po podziale (...), (...), (...)) jest przeznaczona na cele zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (przeznaczenie tożsame ze stanem na dzień 18 stycznia 2015 r.). Działki gruntu nr (...) są przeznaczone na cele zieleni (przeznaczenie tożsame ze stanem na dzień 18 stycznia 2015 r.). Działka gruntu nr (...) (po podziale działki gruntu nr (...)) jest przeznaczona: na cele zabudowy mieszkaniowej około 15 % powierzchni działki (ok. 0,2140 ha), na cele zieleni około 85 % działki (ok. 1,4112 ha).

Według obecnego stanu działka gruntu (...) została objęta decyzją z dnia 08 grudnia 2015 r., ustalającą warunki zabudowy dla inwestycji polegającej na budowie budynku mieszkalnego jednorodzinnego w zabudowie wolnostojącej przewidzianej na działce.

(dowód: opinia uzupełniająca biegłego - k. 562-566, zaświadczenie z dnia 11 lipca 2017 r. – k. 608, zaświadczenie z dnia 07 listopada 2017 r. – k. 649)

Pozwana otrzymuje wynagrodzenie za pracę w kwocie 2.000 zł miesięcznie, jej mąż osiąga dochody w kwocie 4.000 zł .

(dowód: zaświadczenie – k. 727)

Sąd zważył, co następuje:

W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego roszczenie powoda zasługuje na uwzględnienie w części. Swoje rozstrzygnięcie Sąd oparł na dokumentach, których wiarygodność nie została podważona przez żadną ze stron.

Sąd dopuścił dowód z pisemnej opinii biegłego z zakresu wyceny nieruchomości na okoliczności wartości rynkowej nieruchomości. W ocenie Sądu opinia biegłego jest rzetelna, jasna, nie zawiera sprzeczności ani luk. Biegły w sposób przekonujący uzasadnił wnioski zawarte w opinii oraz w sposób merytoryczny ustosunkował się do podniesionych przez strony zastrzeżeń.

Sąd uwzględnił zeznania stron w tym zakresie w którym znajdują potwierdzenie w zgromadzonym materiale dowodowym. Wskazać należy, że zeznania stron były rozbieżne w zakresie stanu technicznego budynku mieszkalnego. Do ustalenia powyższej okoliczności potrzebna jest wiedza specjalna i dlatego w tym zakresie sąd oparł się na opinii biegłego.

Analizując zasadność roszczenia wskazać należy, że zgodnie z treścią art. 1011 k.c. zstępni wydziedziczony zstępny są uprawnieni do zachowku, chociażby przeżył on spadkodawcę. Zatem skutki wydziedziczenia dotyczą wyłącznie osoby wydziedziczonego, a nie jego zstępnych.

W świetle art. 991 § 1 k.c., że zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni - dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadł przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach - połowa wartości tego udziału (zachówek).

Spadkodawczyni miała troje dzieci: J. K., K. C. i P. L.. W chwili śmierci była zamężna z J. L. (2). J. K. nie dożyła otwarcia spadku, miała jednego syna A. K.. Z uwagi na wydziedziczenie J. L. (2) i P. L. udział spadkowy powoda do obliczania zachowku wynosi 1/3 spadku. Gdyby bowiem testator nie powołał innych spadkobierców i doszłoby do dziedziczenia na mocy ustawy, spadek podlegałby podziałowi między zstępnymi spadkodawczyni: tj. pozwaną, powodem i A. K.. Udział spadkowy stanowiący podstawę ustalenia zachowku oblicza się z uwzględnieniem normy art. 992 kc. Wydziedziczonych należy traktować tak, jak gdyby nie dożyli otwarcia spadku.

Zatem udział spadkowy stanowiący podstawę ustalenia zachowku należnego małoletniemu powodowi wynosi jedna trzecia, natomiast zachówek wynosi dwie trzecie wartości tego udziału spadkowego.

W przedmiotowej sprawie pozwana nie kwestionowała roszczenia małoletniego powoda co do zasady. Strony nie kwestionowały również składu spadku, sporna była jego wartość.

Wartość spadku ustala się według cen z daty orzekania o roszczeniach z tytułu zachowku. Ponadto zasadniczo należy uwzględnić stan spadku z chwili otwarcia spadku. W realiach niniejszej sprawy strony nie poczyniły nakładów na nieruchomości, które wchodziły w skład spadku. Jedynie pozwana dokonała fizycznych podziałów działek gruntu Nr (...), jednakże powyższa czynność nie wpłynęła zasadniczo na wartość nieruchomości.

Dlatego też Sąd ustalił wartość spadku przyjmując wartości nieruchomości bez uwzględnienia podziałów fizycznych. Sąd wziął pod uwagę zmianę studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy W., uchwaloną w 2016 r., albowiem przedmiotowe nieruchomości nie są objęte miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. W ocenie Sądu należy uwzględnić powyższą zmianę studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Powyższe ma bowiem wpływ na wartość rynkową nieruchomości, która ustala się według ceny z daty orzekania.

Reasumując do obliczenia zachowku Sąd przyjął, że wartość rynkowa nieruchomości, objętych obecnie księgami wieczystymi Kw Nr (...) i Kw Nr (...) wynosi 560.000 zł, nieruchomości objętej księgą wieczystą Kw Nr (...) wynosi 328.600 zł, nieruchomości objętej księgą wieczystą Kw Nr (...) wynosi 16.500 zł. Łącznie wartość spadku wynosi 452.550 zł $\{ \frac{1}{2} \times (560.000 \text{ zł} + 328.000 \text{ zł} + 16.500 \text{ zł}) \}$.

Na podstawie art. 993 k.c. – art. 995 k.c. przy ustalaniu zachowku Sąd doliczył darowizny dokonane przez spadkodawczynię. Niewątpliwie w dniu 08 grudnia 2014 r. spadkodawczyni zawarła z pozwaną umowę dożywocia oraz umowę darowizny. Na podstawie powyższej umowy spadkodawczyni przeniosła na rzecz pozwanej udział wynoszący 1/4 w prawie własności lokalu mieszkalnego nr (...), położonego w miejscowości P. (...), dla której (...) prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...) wraz z udziałem wnoszącym (...) części w nieruchomości wspólnej, objęty księgą wieczystą Kw Nr (...) o wartości 15.000 zł. Pozwana w zamian za to, zobowiązała się zapewnić matce dożywotnie utrzymanie, polegające na przyjęciu jej jako domownika i zapewnienia jej odpowiedniej pomocy przy codziennych czynnościach stosownie do potrzeb, wynikających z jej stanu zdrowia i wiek, pielęgnowaniu w chorobie oraz sprawieniu pogrzebu odpowiadającemu miejscowym zwyczajom. Ponadto D. L. darowała pozwanej udział wynoszący 1/4 w prawie własności nieruchomości, stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w miejscowości P., dla której (...) prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...) o wartości 1.000 zł.

Spadkodawczyni zmarła po upływie około 5 tygodni od sporządzenia przedmiotowego aktu notarialnego, co oznacza, że pozwana nie poniosła ciężarów związanych z umową dożywocia. Sąd w tej konkretnej sytuacji przyjął, że nastąpiło nieodpłatne przysporzenie i dlatego doliczył darowizny o wartości 16.000 zł. Wskazać należy, że pozwana nie kwestionowała wartości darowizny, ani też przesłanek do zaliczenia darowizny przy ustalaniu zachowku.

Zatem substrat zachowku, czyli wartość, która stanowi podstawę ustalenia sumy stanowiącej zachówek należy do uprawnionemu wynosi 468.550 zł (452.550 zł + 16.000 zł). Zachówek należy do powodowi wynosi 104.122,22 zł [(1/3 z kwoty 468.550 zł) x 2/3].

Sąd oddalił wnioski powoda o wyłączenie biegłego. Pełnomocnik powoda w piśmie z dnia 06 kwietnia 2017 r. podniósł, że w dniu 01 marca 2017 r. biegły przyjechał na nieruchomości zamieszkałą przez powoda, gdzie spotkał się z pozwaną. W ocenie powoda działanie biegłego, w świetle treści sporządzonej opinii budzi uzasadnione podejrzenia o jego bezstronności. W tym zakresie Sąd przyjął za prawdziwe wyjaśnienia biegłego i pozwanej, z których wynikało, że pozwana nie uczestniczyła w oględzinach nieruchomości w dniu 13 lutego 2017 r. z uwagi na odebranie zawiadomienia dopiero w dniu 22 lutego 2017 r. W związku z powyższym, pozwana skontaktowała się z biegłym. Następnie biegły spotkał się z pozwaną na nieruchomości i objaśnił na czym polegały oględziny z udziałem powoda. Niewątpliwie w dniu 13 lutego 2017 r. odbyły się oględziny nieruchomości, o których nie była zawiadomiona pozwana, następnie w dniu 01 marca 2017 r. biegły odbył spotkanie na nieruchomości o których nie był zawiadomiony powód. Powyższe zachowanie samo w sobie nie świadczy o braku bezstronności biegłego. Brak jest jakichkolwiek innych przesłanek, które wskazywałyby o braku obiektywizmu ze strony biegłego. Strony zaś mogły złożyć wniosek o powtórzenie oględzin przez biegłego (wniosku takiego nie złożyły).

Ponadto należy wskazać, że przedstawiciel powoda już w dniu 01 marca 2017 r., otrzymał informacje, że biegły odbył spotkanie z pozwaną na nieruchomości. Zatem jeszcze przed ukończeniem przez biegłego opinii dysponował wiedzą o tym fakcie i nie zawiadomił niezwłocznie Sądu. Skutkiem niezachowania właściwego terminu do złożenia takiego wniosku albo braku uprawdopodobnienia jest negatywne postanowienie sądu w przedmiocie wyłączenia biegłego (art. 281 k.p.c.). Ponadto biorąc pod uwagę złożone wyjaśnienia przez biegłego co do wszystkich okoliczności podnoszonych przez powoda, brak jest jakichkolwiek podstaw do kwestionowania bezstronności biegłego.

Sąd na podstawie art. 217 § 3 k.p.c. pominął wniosek dowodowy w postaci dopuszczenia dowodu z opinii kolejnego biegłego. Opinia główna, jak i przedłożone opinie uzupełniające oraz opinia ustna były spójne, a wnioski logiczne, wobec czego Sąd nie znalazł podstaw do jej kwestionowania. Podkreślenia wymaga, że potrzeba powołania biegłego musi wynikać z okoliczności sprawy, a nie z samego niezadowolenia strony z dotychczas złożonej opinii. Zgłaszając taki wniosek strona powinna wykazać błędy, sprzeczności lub inne wady w złożonej opinii biegłego, które dyskwalifikują tę opinię, uzasadniając tym samym powołanie dodatkowych opinii (por. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 19 października 2017 r., I ACa 357/17). W niniejszej sprawie takie okoliczności nie wystąpiły. Wskazać należy, że przyjęte przez biegłego przeznaczenie nieruchomości znajduje potwierdzenie w zaświadczeniach wystawionych przez Gminę, których wiarygodność nie została zakwestionowana.

Ponadto Sąd oddalił wniosek powoda o dokonanie oceny prawidłowości sporządzonych operatów szacunkowych przez biegłego.

Norma art. 157 ustawy o gospodarce nieruchomościami służy ocenie opinii pod kątem zachowania przez rzeczoznawcę standardów zawodowych i norm wyceny. Z tego wynika, że celowym i potrzebnym będzie zwrócenie się przez sąd o kontrolę operatu w tym trybie jedynie w sytuacji, gdy powstaną uzasadnione wątpliwości co do zachowania przez biegłego tych właśnie (nie podlegających ocenie sądowej) dyrektyw rzetelności operatu. Wskazać należy, że ocena środka dowodowego w postaci opinii biegłego przysługuje sądowi, nie może on w tym zakresie wyręczać się innymi podmiotami. Sąd weryfikuje opinię z zachowaniem zasad wynikających z art. 233 k.p.c. Specyfika tego dowodu wyraża się tym, że opinia jest weryfikowana przez Sąd, który nie posiada wiadomości specjalnych, ale kontroluje opinię w zakresie zgodności z zasadami logicznego rozumowania i wiedzy powszechnej.

W ocenie Sądu samo subiektywne przekonanie powoda o nieprawidłowości sporządzonej w tym celu wyceny nie zostało potwierdzone obiektywnie weryfikowalnymi dowodami. Powód nie przedłożył żadnego dowodu, który mógłby podważyć wiarygodność opinii.

Sąd pominął wniosek powoda o zobowiązanie pozwanej do przedłożenia zeznania podatkowego o nabyciu rzeczy lub praw majątkowych po spadkodawczyni, Okoliczności na które miał być dopuszczony dowód tj zadeklarowana wartość nieruchomości przez pozwana, nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Pominięto wniosek pozwanej o zażądanie informacji z urzędu skarbowego na okoliczność dochodów lub strat uzyskiwanych przez spadkodawczynię z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej jako nieprzydatny do rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd pominął wniosek o przeprowadzenie dowodu z oględzin nieruchomości przez Sąd. Wskazać należy, że okoliczności wskazywane przez powoda na które miałyby być dopuszczony dowód – charakter, sposób wykorzystania nieruchomości wymagają wiedzy specjalnej i dlatego biegły w niniejszej sprawie dokonał oględzin nieruchomości, a następnie sporządził opinię,

Pominięto wnioski powoda o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka M. L., o nadesłanie bilingów połączeń, albowiem okoliczności dotyczące spotkania biegłej z pozwaną zostały przez nich przyznane.

Z tych przyczyn na podstawie powołanych przepisów Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 104.122,22 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 25 listopada 2016 r. do dnia 28 lutego 2018 r.

Dług z tytułu zachowku jest długiem pieniężnym (art. 991 § 2 k.c.). Zgodnie zatem z art. 481 § 1 k.c. jeżeli zobowiązany do zapłaty zachowku opóźnia się ze spełnieniem świadczenia wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia. Przepisy normujące zachówek nie określają terminu wymagalności roszczenia i termin ten nie wynika również z właściwości zobowiązania, wobec czego świadczenie z tytułu zachowku powinno być spełnione - zgodnie z art. 455 k.c.- niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. W przedmiotowej sprawie roszczenie zostało sprecyzowane w pozwie. Odpis pozwu został doręczony pozwanej w dniu 10 listopada 2016 r. Sąd przyjął, że termin 14 dni był wystarczający aby spełnić świadczenie.

Zgodnie z art. 320 k.p.c. w szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może w wyroku rozłożyć na raty zasądzone świadczenie, a w sprawach o wydanie nieruchomości lub o opróżnienie pomieszczenia - wyznaczyć odpowiedni termin do spełnienia tego świadczenia. Podstawą zastosowania tego przepisu jest wyłącznie uznanie sądu, że zachodzą szczególnie uzasadnione wypadki. Okoliczności pozwalające na zakwalifikowanie określonego przypadku jako szczególnie uzasadnionego mogą wynikać z stanu majątkowego stron, ich sytuacji rodzinnej lub zdrowotnej, czy trudności ze spełnieniem świadczenia. Ponadto przyjmuje się, że szczególnie uzasadniony wypadek może wynikać także z potrzeby usprawnienia i urealnienia wykonalności orzeczenia oraz uniknięcia egzekucji, jej dolegliwości oraz kosztów, a przez to zwiększenia szansy wierzyciela na uzyskanie zaspokojenia (por. Uchwała SN z dnia 15 grudnia 2006 r., III CZP 126/06). W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie zrealizowała się przesłanka „szczególnych okoliczności”, umożliwiająca zastosowanie niniejszego przepisu.

Pozwana utrzymuje się z wynagrodzenia za pracę oraz dochodów męża z tego samego tytułu. Zresztą powód negując potrzebę rozłożenia zasądzonej wierzytelności na raty podał, że sytuacja majątkowa pozwanej, nie pozwalała jej spłacić jednorazowo całej sumy (vide: k. 774). Dlatego też Sąd pominął wniosek powoda o zażądanie deklaracji z Urzędu Skarbowego, skoro nie jest kwestionowana okoliczność, że pozwana nie jest w stanie spłacić należności jednorazowo.

Sąd rozłożył zasądzone w pkt I wyroku świadczenie na (dwie) równe raty, pierwsza rata płatna w terminie 1 miesiąca od dnia uprawomocnienia się wyroku, druga rata płatna w terminie 9 miesięcy od dnia uprawomocnienia się wyroku. W ocenie Sądu rozłożenie należności na raty umożliwi pozwanej zgromadzenie środków. Wskazać należy, że pozwana winna gromadzić środki już od 2016 r., dlatego Sąd określił termin płatności pierwszej raty – 1 miesiąc od uprawomocnienia się orzeczenia. Ponadto pozwana będzie dysponowała czasem aby zebrać środki na II ratę (ew. zbyć udziały w nieruchomości i uiścić zobowiązanie).

W ocenie Sądu okresowe regulowanie zaległości zapewni bieżące funkcjonowanie pozwanej oraz sukcesywne zaspokojenie powoda. Zdaniem Sądu spełnienie świadczenia nastąpi bez nadmiernego uszczerbku dla utrzymania

pozwanej i jej rodziny, natomiast powodowi umożliwi uzyskanie należnej kwoty w rozsądnym terminie, nie narażając go na szkodę. Ponadto Sąd miał na względzie, że pozwana przekazała synowi w drodze darowizny udziały w nieruchomości, zatem na obdarowanym spoczywa obowiązek określony w art. 897 k.c.

Rozstrzygnięcie w zakresie przyznania odsetek do dnia wydania wyroku, znajduje swoje uzasadnienie w uchwale 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 września 1970r. (III PZP 11/70, OSNC 1971/4/61), mającej moc zasady prawnej. Zgodnie z wyrażonym w uchwale poglądem, rozkładając z mocy art. 320 k.p.c. zasądzone świadczenia pieniężne na raty, sąd nie może - na podstawie tego przepisu - odmówić przyznania wierzycielowi żądanych odsetek za okres do dnia wydania wyroku zasądzającego świadczenie; rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty ma jednak ten skutek, że wierzycielowi nie przysługują odsetki od ratałnych świadczeń za okres od daty wyroku do daty płatności poszczególnych rat.

Podkreślić należy, że w wyniku wyroku rozkładającego świadczenie na raty zmienia się termin spełnienia świadczenia. Powstaje obowiązek zapłaty poszczególnych rat, który jednocześnie uchyla stan opóźnienia dłużnika (vide: uchwała SN z 15 grudnia 2006 r., III CZP 126/06).

Z tych przyczyn orzeczono jak w pkt I, II i III wyroku.

O kosztach procesu rozstrzygnięto w pkt IV wyroku na podstawie art. 100 k.p.c., mając na względzie wynik procesu. Powód wygrał proces w 27 %, zaś pozwana w 73 %.

Powód poniósł koszty procesu w wysokości 16.417 zł. Na koszty procesu poniesione przez powoda składają się: opłata sądowa od pozwu w kwocie 500 zł, wydatki na wynagrodzenie biegłego 1.500 zł, kwota 14.400 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika w wysokości stawki minimalnej oraz kwota 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Pozwana poniosła koszty procesu w kwocie 14.269,66 zł, zgodnie ze spisem kosztów (wskazać należy, że strona pozwana przyjęła niższą stawkę wynagrodzenia niż stawka minimalna należna w sprawie wszczętej przed 27.10.2016 r.).

Mając na względzie stosunek, w jakim strony utrzymały się ze swoim żądaniem i obroną, należne na rzecz powoda koszty procesu wyniosły 4.432,59 zł, natomiast należne na rzecz pozwanej koszty procesu wyniosły 10.416,85 zł.

Poniesione przez pozwaną koszty przewyższają obciążający ją udział, zatem zasądzeniu na jej rzecz podlega różnica t.j. kwota 5.984,26 zł.

W pkt V wyroku Sąd orzekł o obowiązku zwrotu kosztów sądowych w oparciu o art. 113 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz U. 2014, poz. 1025) w zw. z art. 102 k.p.c. Nieuiszczone koszty sądowe wyniosły 28.041,77 zł, w tym: 19.034 zł tytułem opłaty sądowej od pozwu, od uiszczenia której zwolniony był powód i 9.007,77 zł tytułem wydatków na wynagrodzenie biegłego

Sąd obciążył powoda częścią kosztów sądowych, tj. wydatkami na wynagrodzenie biegłego, mając na względzie wynik procesu (73 % z kwoty 9.008,77 = 6.575,67 zł). Sąd w pozostałym zakresie nie obciążał powoda kosztami sądowymi, mając na względzie jego sytuację majątkową oraz okoliczności niniejszej sprawy.

Pozwana przegrała sprawę w 27 % i zobowiązana jest uiścić na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe w kwocie 7.571,28 zł.

Z tych przyczyn orzeczono jak na w sentencji wyroku.

SSO Ewa Oknińska